

4 stycznia 2010 r. w Krakowie na Cmentarzu Rakowickim pożegnaliśmy dr Marię Sznajder, wspaniałego nauczyciela akademickiego, specjalistę w zakresie dydaktyki matematyki, autorkę cenionych podręczników szkolnych, prawego Człowieka i Przyjaciela. Dyrektor Instytutu Matematyki prof. Jacek Chmieliński żegnał Ją w imieniu pracowników Instytutu, krakowskich dydaktyków oraz studentów i absolwentów, którym po mistrzowsku przekazywała wiedzę i doświadczenie. Kolega ze studiów i współpracownik z Instytutu Matematyki – dr Zbigniew Powązka – dziękował Jej za przyjaźń, gotowość do pomocy i dzielenia się radami oraz mądrością życiową. Dziekan Wydziału Matematyczno-Fizyczno-Technicznego UP, prof. Władysław Błasiak, wyraził w pożegnaniu wdzięczność za wieloletnią pracę z licznymi pokoleniami studentów – późniejszych nauczycieli matematyki, wychowania technicznego i pedagogiki.

Maria Sznajder urodziła się 1 stycznia 1940 r. w Krakowie. Dzieciństwo, lata szkolne i studenckie przeżyła w trudnych warunkach. Ojciec zmarł, gdy miała 14 lat, a mama – gdy Maria była na III roku studiów. Szkołę podstawową i średnią (Liceum Ogólnokształcące nr VII) ukończyła w Krakowie, potem zaczęła studiować chemię na Uniwersytecie Jagiellońskim, ale przerwała studia z powodu choroby. W wieku 18 lat (1958 r.) podjęła naukę w Studium Nauczycielskim na kierunku: matematyka, by po jego ukończeniu podjąć pracę w roli nauczycielki tego przedmiotu. W pierwszym roku pracowała w XV LO i Szkole Podstawowej nr 87 w Nowej Hucie, potem przez dwa lata (1961–1963) tylko w szkole podstawowej, a następnie przez rok w SP nr 4 w Krakowie. W roku 1964 otrzymała bezpłatny urlop i podjęła studia na Wydziale Matematyczno-Fizycznym WSP w Krakowie na kierunku matematyka. Na studiach osiągała bardzo dobre wyniki, w związku z czym zaproponowano jej asystenturę w Katedrze Dydaktyki Matematyki, kierowanej przez prof. Zofię Krygowską. Pracując w WSP, równocześnie uczyła matematyki dwie klasy w XIII LO w Krakowie, zdobywając dalsze doświadczenie w pracy nauczycielskiej. Pod kierunkiem prof. Krygowskiej podjęła badania nad indywidualizacją nauczania, przygotowywała artykuły naukowo-metodyczne, prowadziła wykłady telewizyjne dla nauczycieli, opiekowała się studentami I roku Wychowania Technicznego (od 1969 r.).

Tak Marię Sznajder wspomina ówczesny student, ks. Józef Grążawski:

Była bardzo sumienna, pracowita, rzetelna w stosunku do całego roku. Miałem wtedy 36 lat, a korzystałem bardzo chętnie z ćwiczeń, które przygotowywała skrupulatnie, starając się żebyśmy jak najwięcej z nich wynieśli. Była bardzo cierpliwa w kontaktach ze studentami; wspólnie zorganizowaliśmy wycieczkę do Karl-Marx-Stadt (obecnie Chemnitz), starała się o nasze bezpieczeństwo i była bardzo zainteresowana tym, co się dzieje na roku. Często odwiedzała studentów w domu akademickim. Była bardzo pomocna, jeśli pojawiały się problemy, umiała taktownie poradzić i usunąć albo chociaż pomniejszyć trudności.

Bardzo pozytywnie oceniała Ją prof. Krygowska, dając temu wyraz w pierwszych opiniach, w których można spotkać sformułowania typu: „utalentowany dydaktyk”, „wzorowy opiekun grupy studenckiej”, „nie szczędzi czasu na kontakty z młodzieżą”, „z zaangażowaniem rozpoczęła pracę na temat nowoczesnych środków usprawnienia procesu nauczania matematyki”, „bardzo zdolna i inteligentna, wyróżnia się niezwykłą rzetelnością, aktywna społecznie i otwarta na potrzeby innych”.

Intensywne prace nad doktoratem poświęconym problematyce indywidualizacji procesu nauczania-uczenia się matematyki, rozpoczęła od zorganizowania eksperymentu w klasie V SP nr 35 (rok szkolny: 1972/73), który powtórzyła w klasie VI SP nr 33 (w roku 1973/74). Następnie wyjechała na 3 miesiące do Francji (Paryż, Lyon, Strasburg), „ojczyzny” kart do samodzielnej pracy ucznia (*fiches de travail*). Wyniki prowadzonych badań zawarła w rozprawie doktorskiej pt. „Teksty sterujące pracą ucznia w nauczaniu matematyki w szkole podstawowej”, której obrona odbyła się w marcu 1977 r. Oceniając doktorantkę prof. Zenon Moszner podkreślał, że treścią swojej rozprawy Maria Sznajder dała dowód dojrzałości

naukowej, zapowiadającej dalsze sukcesy w pracy badawczej. Dodał ponadto, że dr Sznajder jest jednym z najwartościowszych pracowników Zakładu Dydaktyki Matematyki, który do swojej pracy nauczycielskiej i wychowawczej podchodzi z pełną powagą i zaangażowaniem, wykorzystując bogate doświadczenie z praktyki szkolnej.

Wyniki badań nad zagadnieniem indywidualizacji nauczania Maria Sznajder opublikowała w kilkunastu artykułach naukowych i metodycznych, a także stosowała w podręcznikach *Błękitnej Matematyki* i *Nowej Błękitnej Matematyki*. Z łącznej liczby ponad 50 publikacji Jej autorstwa około połowa związana jest z tą tematyką. Druga połowa to artykuły naukowe na temat: poziomu rozumienia pojęć matematycznych przez dzieci niesłyszące, trudności dzieci głuchych w procesie kształtowania pojęć matematycznych, roli komputera w komunikacji z uczniem głuchym, osvajania pojęć matematycznych za pomocą niekonwencjonalnych metafor przez dzieci niesłyszące. Dr Maria Sznajder była również współautorką serii specjalnych podręczników-zeszytów ćwiczeń do matematyki dla uczniów niesłyszących dla szkoły podstawowej i gimnazjum. Są to publikacje opracowane w ścisłym współdziałaniu z nauczycielem szkoły dzieci niesłyszących, mgr. Lechem Kłosowskim.

Od roku 1985 dr Maria Sznajder bardzo intensywnie zajmowała się nauczaniem matematyki dzieci niesłyszących. Przeprowadziła wiele hospitacji lekcji, zorganizowała badania indywidualne, prowadziła obserwacje procesu tworzenia się pojęć u uczniów, badała trudności w ich przyswajaniu, odbyła półroczny staż w Zakładzie Psychologii Rozwojowej i Wychowawczej w Instytucie Psychologii UJ, aby poznać specyfikę myślenia uczniów niesłyszących. Bez wątplenia podręczniki matematyki dla niesłyszących uczniów szkoły podstawowej i gimnazjum autorstwa dr Marii Sznajder i mgr. Lecha Kłosowskiego są wybitne i na trwałe wpiszą się w dzieje osiągnięć edukacyjnych.

W uznaniu zasług dla dydaktyki matematyki i polskiej oświaty, dr Maria Sznajder została odznaczona Złotym Krzyżem Zasługi i Medalem Komisji Edukacji Narodowej, wyróżniona nagrodą zespołową Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego oraz licznymi nagrodami uczelnianymi. Nie uzyskała w pełni zasłużonej samodzielności naukowej, ponieważ dydaktyki przedmiotowe w tym względzie napotykają na ogromne bariery i brak ośrodków uprawnionych do tego typu habilitacji.

Na emeryturę odeszła w roku 2005. Pracowała jednak nadal – w pierwszym roku ze studentami, później zaś (będąc cenionym rzeczoznawcą MEN) nad podręcznikami oraz recenzjami podręczników matematyki do różnych typów szkół. W wakacje 2009 r. Jej stan zdrowia znacznie się pogorszył. Maria Sznajder zmarła rankiem 27 grudnia 2009 r. na cztery dni przed swoimi urodzinami. Zostaną z nami Jej dobre uczynki i życzliwe rady, wspomnienia przyjacielskich spotkań, mądre oraz pożyteczne prace, które będą służyć uczniom i nauczycielom.

Opracowała prof. zw. dr hab. Helena Siwek